
Inegalități de gen pe piața muncii

Ruxandra MOLDOVEANU

Abstract

Realitatea reducerii continue a populației și implicit a celei în vârstă de muncă din ultimul deceniu și perspectiva continuării acestei tendințe pe viitor, face din creșterea ratelor de ocupare un obiectiv necesar de atins pentru contrabalansarea efectelor evoluțiilor demografice asupra populației ocupate. Atragerea pe piața muncii a femeilor este o cale de atingere a acestui deziderat. În România, rata de ocupare în rândul populației de sex feminin este sensibil mai mică decât cea pentru populația de sex masculin. Cu mici excepții, femeile realizează câștiguri salariale inferioare celor realizate de bărbați în majoritatea activităților din economia națională. Condițiile de ocupare, salarizare sau promovare precum și contextul familial sau socio-cultural pot limita participarea femeilor la piața muncii.

Prin acest studiu ne propunem o descriere succintă a modelului actual de ocupare a femeilor din România, în special comparativ cu cel al bărbaților; utilizând rezultate obținute prin Ancheta forței de muncă în gospodării (AMIGO), realizată de Institutul Național de Statistică. Informațiile prezentate sunt rezultatele analizelor empirice efectuate asupra unor serii de date statistice privind ocuparea și structura acesteia după statutul profesional, distribuția pe decile de câștiguri realizate.

Cuvinte cheie: populație ocupată, femei, salariați, inegalitate, muncă

JEL Classification: J16, J21, J31

Introducere

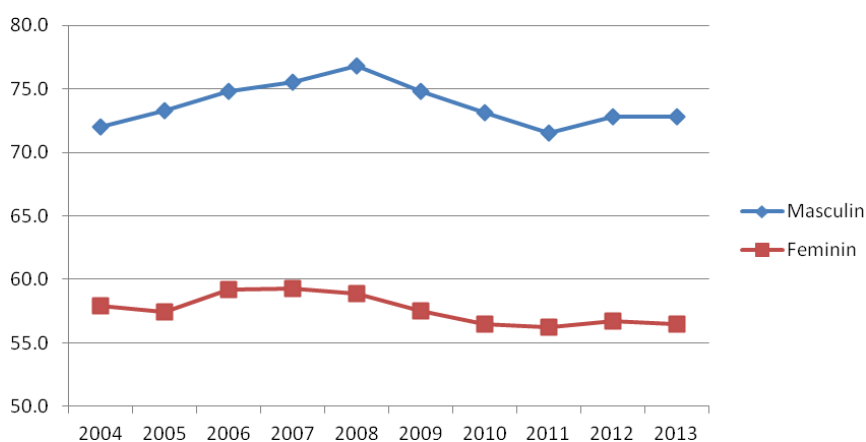
Barierile la participarea femeilor la activitatea economică și realitatea discriminării de gen sunt prezente în multe colțuri ale lumii. De-a lungul timpului au fost conduse numeroase cercetări asupra barierelor în calea ocupării femeilor și accesul acestora la muncă decentă, unele dintre acestea, axate pe studierea comparativă a productivității lucrătorilor, susținând că diferențele de salariu și reticența în a angaja femei sunt răspunsuri raționale la un calcul al potențialului de productivitate. Anker și Hein (1986) susțin că femeile sunt mai puțin productive decât bărbații, deoarece acestea au un nivel mediu mai mic de capital uman. Gary Becker (1976) a dezvoltat în mare parte cadrul necesar aplicării teoriei capitalului uman la studierea unor fenomene ca segregarea pieței forței de muncă și discriminarea.

Participarea la activitatea economică

În ultimul deceniu, rata de ocupare a femeilor s-a situat în jurul valorii de 57-58%, înregistrând o tendință generală de ușoară scădere, cu o valoare minimă în anul 2011 (56,2) și maximă în 2007 (59,3%). Ecartul de gen al ocupării s-a situat în jurul a 15-17 puncte procentuale, fără modificări semnificative în cadrul perioadei.

Rata de ocupare a populației de 20-64 ani pe sexe

Figura 1

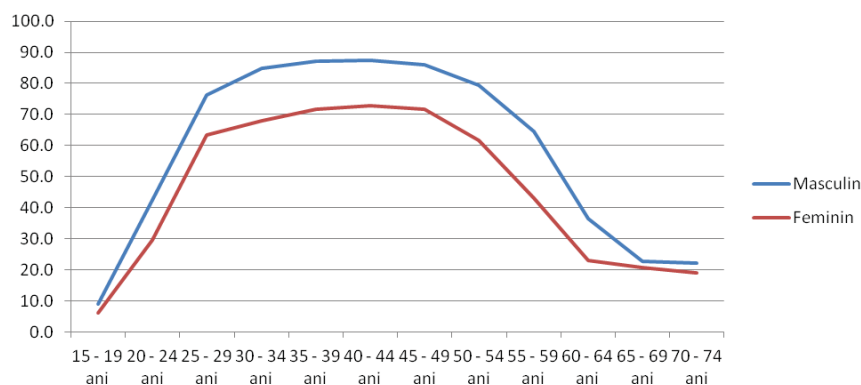
Sursa: INS, Ancheta forței de muncă în gospodării

Ratele de ocupare ale femeilor, inferioare bărbaților sunt comune în Europa, ecartul de gen al ocupării fiind, la nivelul UE 28, în anul 2013 de 11,7 puncte procentuale. România se situează însă printre statele membre cea mai mare discrepanță între cele două rate, fiind depășită (în anul 2013) doar de Republica Cehă, Grecia, Italia și Malta.

La vârste foarte tinere (de până la 20 de ani) și după vârsta de 65 de ani, când participarea la activitatea economică este doar excepțională, persoanele respective fiind fie în educație fie pensionate, diferența între rata de ocupare a femeilor și cea a bărbaților este extrem de redusă (de doar 2-3 puncte procentuale în favoarea bărbaților).

Rata de ocupare pe grupe de vârstă și sexe

Figura 2

Sursa: INS, *Ancheta forței de muncă în gospodării, date anuale 2013*

După vârstă de 20 de ani, ecartul dintre ratele de ocupare crește brusc și se adâncește continuu până la vârsta de 60 de ani, situație generată atât de rolul tradițional al femeilor în ceea ce privește creșterea copiilor și asumarea responsabilităților familiale (în prima parte a intervalului de vârstă) cât și de prevederile legale referitoare la vârsta de pensionare.

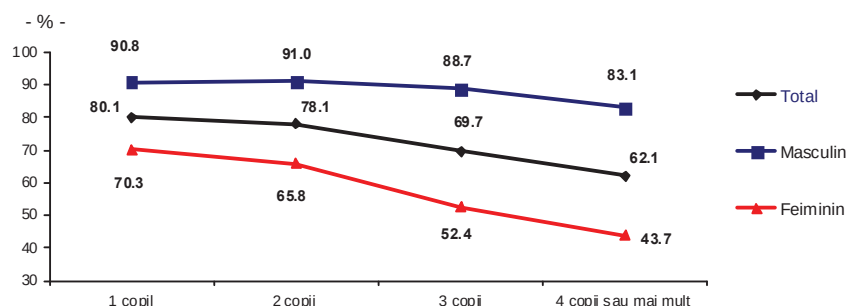
Se poate afirma că structura familiei și ciclul familial au o influență importantă asupra participării femeilor la activitatea economică. De altfel, o cercetare ad hoc atașată Anchetei forței de muncă în anul 2010 arată că deși calitatea de părinte nu are un impact negativ, în general asupra ratei de ocupare, intensitatea participării la activitatea economică are legătură cu numărul de copii precum și cu vârsta acestora.

Astfel, rata de ocupare a persoanelor cu copii era în 2010 superioară celei a populației totale atât în cazul femeilor cât și al bărbaților (cu 13,4 respectiv 21,1 puncte procentuale).

Pe de altă parte, rata de ocupare scade pe măsură ce numărul de copii crește. Această observație este valabilă pentru ambele sexe dar fenomenul este mult mai accentuat în cazul femeilor pentru care diferența dintre ratele de ocupare pentru ale femeilor cu 1 copil și a celor cu 4 copii a fost de 26,6 puncte procentuale (70,3% în cazul femeilor cu un copil și 43,7% în cel al femeilor cu 4 sau mai mulți copii).

Rata de ocupare dupa numărul de copii, pe sexe

Figura 3

Sursa: INS, Reconcilierea vieții profesionale cu cea familială, 2010

Rata de ocupare tinde să crească odată cu vârsta celui mai mic copil, fenomen evident mai ales în cazul femeilor. Astfel, erau ocupate 81,2% dintre persoanele cu copii în vârstă de 11-14 ani față de numai 76,1% în cazul persoanelor cu copii mai mici de 6 ani.

Modele de ocupare

Aproximativ 2 din 3 persoane ocupate erau salariați, atât în cazul femeilor cât și al bărbaților. Diferențe importante se remarcă însă în ceea ce privește munca neplătită. Astfel, lucrătorii familiali neremunerați reprezentau, în anul 2013, 18,8% dintre femeile ocupate și doar 6,3% dintre bărbații ocupați. De altfel femeile reprezentau 70,1% din totalul lucrătorilor familiali neremunerați. În ceea ce privește angajarea în activități antreprenoriale, numărul patronilor și al lucrătorilor pe cont propriu bărbați era de 2,4 ori mai mare decât cel al femeilor.

Distribuția populației ocupate după statutul profesional, pe sexe

Tabel 1
%

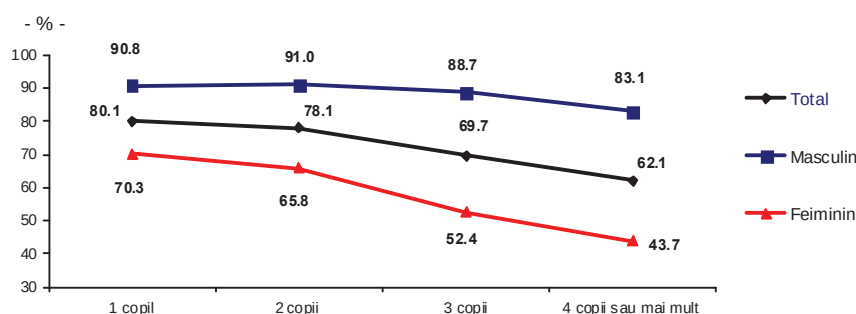
	Total	Masculin	Feminin
Total	100,0	100,0	100,0
Salariat	67,2	67,1	67,3
Patron	1,2	1,6	0,8
Lucrător pe cont propriu	19,8	25,0	13,1
Lucrător familial neremunerat	11,8	6,3	18,8

Sursa: INS, Ancheta forței de muncă în gospodării, date anuale 2013

Distribuția femeilor și bărbaților după câștigul net salarial, indică o mai mare concentrare a femeilor în decila 1 (14%) ponderea respectivă fiind aproape dublă față de cea a bărbaților (7,1%), situație aproape neschimbată în perioada 2011-2013. Din 10 femei salariate, 4 au câștiguri salariale care le situează în primele 3 decile (cele mai mici salarii) în timp de mai puțin de un sfert se plasează în ultimele 3 decile de câștig (cu cele mai mari salarii).

Ponderea salariaților din decila inferioară de câștig, pe sexe

Figura 3

Sursa: INS, Ancheta forței de muncă în gospodării, date trimestriale 2011-2013

Indiferent de sex, salariații cu cele mai mici câștiguri din muncă sunt, în principal muncitori necalificați agricultori sau lucrători în servicii.

Peste jumătate (58,1%) dintre cel mai bine plătite femei au funcții de conducere. În cazul bărbaților salariați, distribuția pe ocupații a celor cu cele mai mari câștiguri este ceva mai echilibrată, doar 38,1% dintre aceștia fiind manageri iar restul lucrători în agricultură (13,7%), tehnicieni (9,5%) sau lucrători în domeniul serviciilor (8,1%).

**Distribuția salariaților din decila inferioară și superioară
pe ocupații și sexe**

Tabel 2
- % -

	Decila 1		Decila 10	
	Masculin	Feminin	Masculin	Feminin
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
Membri ai corpului legislativ ai executivului, înalți conducători ai administrației publice, conducători și funcționari superiori	1,7	1,0	7,3	8,0
Specialiști în diverse domenii de activitate	5,9	7,4	38,1	58,1
Tehnicienii și alți specialiști din domeniul tehnic	2,6	5,1	9,5	11,4
Funcționari administrativi	3,9	5,2	3,0	7,2
Lucrători în domeniul serviciilor	21,0	37,1	8,1	6,8
Lucrători calificați în agricultură, silvicultură și pescuit	22,8	13,1	13,7	1,6
Muncitori calificați și asimilați	2,6	0,6	1,5	0,7
Alte categorii de ocupații	39,4	30,5	18,8	6,2
din care: Muncitori necalificați	26,0	21,2	1,8	3,0

Sursa: INS, Ancheta forței de muncă în gospodărie, trimestrul II 2013

Concluzii

Ratele de ocupare ale femeilor sunt mai mici față de cele ale bărbaților în toate statele Uniunii Europene iar România nu face excepție de la regulă. În general, explicațiile trebuie căutate mai ales în alocarea rolurilor și responsabilităților familiale precum și în contextul cultural „tradiționalist” decât într-o posibilă discriminare. Un astfel de decalaj ridică nu doar probleme de egalitate între sexe ci și în termeni economici și sociali. Femeile fiind cel puțin la fel de calificate ca și bărbații, subutilizarea lor înseamnă o pierdere de capital uman.

Acknowledgement

Lucrarea a beneficiat de suport financiar prin proiectul de cercetare științifică “Prelucrarea unor eșantioane de microdate anonimizate pentru anii 2008-2012, pe decile de câștig “ 555/30.05.2014.

Bibliografie

1. Stuttard, N., Jenkins, J., *Measuring Low Pay Using the New Earnings Survey and the Labour Force Survey*, Labour Market Trends, 55-66, 2001.
2. Lillar, L., Smith, J.P., Welch, F., *What do We Really Know About Wages?, The Importance of Nonreporting and Census Imputation*, Journal of Political Economy, 94, 3, 489-506, 1986.
3. Helina Melkas, Richard Anker , *Gender Equality and Occupational Segregation in Nordic Labour Markets, 1998*
4. Helen Russell, Frances McGinnity, Tim Callan, Claire Keane, *A Woman's Place- Female Participation in the Irish Labour Market, 2009*
5. *** Forța de muncă în România: ocuparea și șomajul, INS, 2000-2013
6. *** Reconcilirea vieții profesionale cu cea familială, INS, 2010